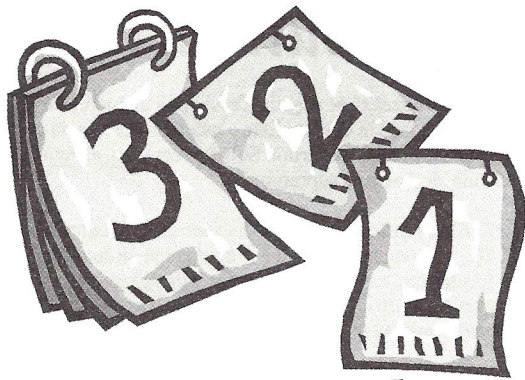

Calea r pe o sută de ani

Dimitrie Pompeiu Institutor la Ploiești (1893-1898) (IV)

Pasiunea pentru matematică a institutorului Dimitrie Pompeiu se poate constata din „Buletinul Societății Amicii științelor matematice“, Tom 1, an 1895/1896, nr. 1 (singurul număr apărut), unde la pagina 139, la capitolul „Darea de seamă a ședințelor – Ședința de la 16 Maiu 1896“ putem citi:

„1. D-l D. Pompeiu, institutor în Ploesci, obținând autorizațiunea Societății, face o comunicare asupra numerelor perfecte (numerele lui Mersenne).

2. În urma propunerii făcute de d-l A.G. Ioachimescu se admite membru d-l D. Pompeiu.“

Efemera societate „Amicii științelor matematice“ a fost înființată în anul 1894 din

inițiativa profesorului Constantin Gogu (1854-1897). În statut, publicat în același buletin aflăm: „Art.4 Membru ordinar poate fi:

- ori-ce profesor de matematică,
- ori-cine posedă o diplomă de absolvire a unei școli în care se învață matematicile speciale,
- ori-ce persoană reputată că se ocupă cu matematicile.“

Pentru cititorii neinițiați, precizăm ca numerele perfecte sunt numerele la care suma divizorilor, cu excepția numărului, este egală cu numărul dat (de exemplu: numărul 6 are ca divizori numerele 1; 2; 3 și $1+2+3=6$).

*

Din fondul „Școala primară de băieți Nr.1 Ploiești“ de la Filiala Prahova a Arhivelor Naționale ale României“ am mai putut culege unele amănunte inedite despre Dimitrie Pompeiu.

Din statele de plată se poate constata că până în anul școlar 1897-1898, inclusiv, a fost „institutor provizoriu“ doar la clasa I, rotația fiind făcută pentru anul școlar 1898-1899, când Dimitrie Pompeiu devine institutor definitiv la clasa a II-a. (Institutorii în acest an școlar au fost: G.S. Ioneanu – la clasa I; G. Nicolau – la clasa a III-a și Th. G. Georgescu la clasa a IV-a. Nicolae Munteanu devine pensionar din octombrie 1898).

În dosarul 52/1897 se consemnează că în luna aprilie a căzut o parte din tavanul sălii clasei I (clasa lui Dimitrie Pompeiu) ce urmează a se repara în timpul vacanței de Paști (15-20 aprilie 1897).

Directorul școlii se adresează pe 19 aprilie 1897 „D-lui Primar al urbei Ploesci“ prin care-l informează: „Dregerea tavanului salei clasei I-a, făcându-se încet și numai de un singur om, subscrisul vă rog respectuos să binevoiți a dispune accelerarea lucrării cu brațe mai multe, căci altfel prelegerile în clasa menționată se vor întrerupe, acum spre sfârșitul anului școlar“.

Pe 21 aprilie (fia 79) Revizorul școlar de Prahova era înștiințat: „Cursurile în clasa I-a din zilele de azi și mâine, 21 și 22 aprilie se suspendă din cauza reparației tavanului“ (fila 86 din același dosar).

Putem constata că stilul de muncă din trecut s-a transmis aproape neschimbat până în ziua de azi.

Din dosarul 65/1898 aflăm că revizorul școlar Th. G. Georgescu (fost coleg cu Dimitrie Pompeiu) îi face cunoscut directorului Școlii de băieți No.1 din Ploiești că: „D-lui D. Pompeiu, institutor la acea școală i s-a acordat concediul cerut pentru zilele de 1, 2, 3 sept. a.c. și cu condițiunea propusă de suplinare.“ (adresa nr. 1559 din 13 octombrie 1898 și primită pe 14 octombrie).

Tot pe 14 octombrie 1898, domnul „Director al școlii de băieți No.1

din Ploesti“ primește de la Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, Direcția învățământului primar și normal, adresa 69277 din 13 oct. 1898 prin care: „Subscrisul are onoare a vă face cunoscut că Ministerul a acordat D-lui Pompeiu institutor la acea școală, un concediu de un an pentru boala socotită cu începere de la 10 septembrie/98 până la 10 septembrie/99 și cu condițiune de a fi supliniit prin Dra Elena Polidor ce va primi ca remunerație lunar 60% din salariul titularului..

Această dispozițiune vă rog a o comunica și celor în drept.“

Statul de plată pentru luna noiembrie 1898 este semnat la clasa a II-a cu numele „Elena Polydor“.

*

După câte știm din monografia dedicată de Mihail Șt. Botez lui Dimitrie Pompeiu, acesta împreună cu soția pleacă la Paris unde-și va da bacalaureatul, va obține licența în matematici la Sorbona și doctoratul în matematici sub conducerea lui Henri Poincaré, la 31 martie 1905. Iar din ziarul „Prahova“, anul IX, nr.114, de duminică 8 aprilie 1905, pag.2, aflăm că D. Pompeiu „s-a întors în orașul nostru luni seara de la Paris“ (2 aprilie 1905)¹.

Va fi numit din același an conferențiar de calcul diferențial și integral la Universitatea din Iași, iar din 15 aprilie 1907 a fost ridicat la rangul de profesor titular la catedra de mecanică. Va veni pe 14 ianuarie 1912 la Universitatea din București ca profesor de mecanică rațională, catedră eliberată prin ieșirea la pensie pe 1 aprilie 1911 a lui Spiru Haret (suplinirea între cele două date a fost asigurată de Traian Lalescu)².

Alexandru Popa

Bibliografie:

¹ Constantin Dobrescu, Mihai Rachieru – Viața culturală a Municipiului Ploiești și a Județului Prahova (1900-1948), Documente, Editura Silex, București 1997 – pag.38 (documentul 16);

² George Șt. Andonie – Istoria Matematicii în România, vol. 1, Editura Științifică, București, 1965, pag. 348-349

Notă și erată: Autorul dorește să mulțumească colectivului ce asigură buna funcționare a sălii de studiu de la filiala Prahova a Arhivelor Naționale ale României pentru soliciitudinea cu care au fost puse la dispoziție documentele solicitate pe parcursul documentării.

În numărul trecut, la pagina 15, în loc de Gheorghie Tomescu se va citi Gheorghita Tomescu, iar în loc de plasa Telega se va citi Telegajen. Autorul își cere scuze pentru greșeală

